

1. דברים פרק כב

(א) לא תרצה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לא אחיך:
 (ב) ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו לו:
 (ג) וכן תעשה לחמרו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם: ס

2. רש"י דברים פרק כב

(א) והתעלמת - כובש עין כאילו אינו רואהו: לא תראה, והתעלמת - לא תראה אותו שתתעלם ממנו, זהו פשוטו. ורבותינו אמרו: פעמים שאתה מתעלם וכו': (ב) עד דרש אחיך - וכי תעלה על דעתך שיתנהו לו קודם שידרשהו? אלא דרשהו שלא יהא רמאי: והשבתו לו - שתהא בו השבה, שלא יאכל בביתך כדי דמיו ותתבעם ממנו. מכאן אמרו: כל דבר שעושה ואוכל - יעשה ויאכל, ושאינו עושה ואוכל - ימכר: (ג) לא תוכל להתעלם - לכבוש עינך כאילו אינך רואה אותו:

3. רמב"ן דברים פרק כב

(א) לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים - זו מצוה מבוארת, שאמר בתורה: "כי תפגע שור אויבך או חמורו תועה השב תשיבו לו", והוסיף בכאן לאמר "נדחים", כי "תועה" שתעה מדרכו ויכול להטותו הדרך בלא עמל גדול, ועתה הזכיר "נדחים" שברחו ממנו והרחיקו. והזכיר "שה" שהוא כאבד, ולכך ביאר בכאן: "ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך". ואמר: "וכן תעשה לחמורו" - שהוא בהמה טמאה, "וכן תעשה לשמלתו", אף על פי שאין השמלה חביבה על בעליה כבעלי החיים, ואין ההפסד בה מצוי כבהם שאפשר שימותו, "וכן תעשה לכל אבדת אחיך" - מכל כלי ביתו אף על פי שאינן חביבין כשמלתו אשר יכסה בה: ועל מדרש רבותינו הוסיף עוד בכאן דברים רבים, כגון "והתעלמת" - פעמים שאתה מתעלם, "השב" - אפילו מאה פעמים, "תשיבם" - אפילו לגנתו ולחרכתו, והחזירה בסימנים, ודברים אחרים נדרשים בפרשה:

4. רבינו בחיי דברים פרק כב

(א) השב תשיבם לא אחיך - תצוה התורה שנהיה זהירים בהשבת אבדה לבעלים. ומכפל ההשבה דרשו רז"ל: אפילו מאה פעמים. וכל זה מדרכי החסד והרחמים, ללמד שכולנו עם אחד ראויים שיהיה לנו אב אחד, ושירצה כל אחד בתועלת חברו, ושיחמול על ממונו... וזה שאמר: "לא תוכל להתעלם", אין להבין אותו בהשבת אבדה בלבד, אלא הוא הדין בשאר כל הפרטים ושאר כל התועלות שביד האדם להביאם לחברו, או להסיר ולדחות נזקו ממנו, הרי הוא חייב בכלן, וכענין שאמר הכתוב: "ואהבת לרעך כמוך"...

5. אלשיך דברים פרק כב

...ולענין הכתובים אומר, כי רצה הקב"ה לזכות את ישראל במצות "ואהבת לרעך כמוך" ולהשרישו בה קו לקו (פרט לפרט), עם היות שקשה הדבר בעיני בני אדם ליגע בעד זולתם, כי מי יראה אבדת אחיו, שורו או חמורו, ויהיה מחמר אחריו עד גשתו עד אחיו, ויניח כל עסקיו!! על כן אמרה תורה: "לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם" - כטבעך, כי כן דרך בני אדם, כי אם "השב תשיבם", כלומר: "השב" - פעם אחת, ואחר כך "תשיבם" - פעם אחרת אם תצטרך. כי בראשונה תעשה כן מתוך הכרח ציווי התורה, ואח"כ אתה תשיבם מעצמך, כ"כ תחפוץ עשות רצונו, כי

עשית המצוה פעם אחת תגורר להיטיב לבך לעשותה פעם שנית, וגם אם לא קרוב אחיך תשמרנו בביתך עד דרוש אחיך אותו... ועדיין אפשר שיהיה רצון טוב במצוה למה שהוא בעל חי משום צער בעלי חיים, אך מזה ימשך לך ש"וכן תעשה לשמלתו". ואחרי ששלשת במצוה, אז דע לך, שכל כך תהיה מושרש ומלומד במצוה שמעצמך לא תוכל להתעלם, שאפילו יהיו לך עסקים רבים, או תהיה זקן ואינו לפי כבודך, לא תאמר פטור אני. כל כך תהיה המצוה חביבה בעיניך, שלא תוכל להתעלם מעצמך, ותעשנה:

6. שפת אמת דברים פרשת כי תצא שנה תרלד

לא תראה כו' שור אחיך כו' השב תשיבם כו' - י"ל שכל מי שרואה בחבירו תועה מדרך הישר, וי"ל שור לשון הבטה, או שאר תנועה רעה - צריך לתקנו. והעצה ע"י תשובה כמ"ש בסה"ק, כל מה שרואה האדם שייך לו וצריך לשוב ע"ז, ועי"ז מביא הרהור תשובה גם בחבירו, וז"ש: "השב תשיבם", כי כלל ישראל הם אחד, וכשאחד מקלקל צד קדושה שבו נשאר בכלל ישראל, כמ"ש ז"ל: זכה נוטל חלק חבירו כו'. אבל האדם צריך לחזור האבידה לבעליו - "אשר תאבד ממנו ומצאתה". "לא תוכל להתעלם" - שצריך להיות שלא יוכל לסבול ולהתעלם מחטא חבירו ג"כ:

7. ילקוט יוסף חושן משפט סימן רנט הלכה כט

בכלל השבת אבידה הוא, שאם רואה את חבירו שסר מדרך הישרה עליו להחזירו לדרך הישרה, שהרי הדברים קל וחומר, שאם ציוותה התורה להחזיר אבידת ממון לבעלים, על אחת כמה וכמה שצריכים להשיב לו את אבידת נפשו, ורמזוהו חכמינו בדרשתם: "והשבותו לו" - לרבות אבידת עצמו, שתשיב לו את נפשו ההולכת מדחי אל דחי, ותזכהו בעולם הזה ובעולם הבא.

8. אורות הקודש חלק ג עמוד קמ

בקשת האני העצמי - ואני בתוך הגולה, האני הפנימי העצמי, של היחיד ושל הציבור, אינו מתגלה בתוכיותו רק לפי ערך הקדושה והטהרה שלו, לפי ערך הגבורה העליונה, הספוגה מהאורה הטהורה של זיו מעלה, שהיא מתלהבת בקרבו. חטאנו עם אבותינו, חטא האדם הראשון, שנתנכר לעצמיותו, שפנה לדעתו על נחש, ואבד את עצמו, לא ידע להשיב תשובה ברורה על שאלת איך, מפני שלא ידע נפשו, מפני שהאניות האמיתיות נאבדה ממנו, בחטא ההשתחואה לאל זר. חטא ישראל, זנה אחרי אלהי נכר, את אניותו העצמית עזב, זנח ישראל טוב. חטאה הארץ, הכחישה את עצמיותה, צמצמה את חילה, הלכה אחרי מגמות ותכליתות, לא נתנה את כל חילה הכמוס להיות טעם עץ כטעם פריו, נשאה עין מחוץ לה, לחשוב על דבר גורלות וקריירות. קטרגה הירח, אבדה סיבוב פנימיותה, שמחת חלקה, חלמה על דבר הדרת מלכים חיצונה, וכה הולך העולם וצולל באבדן האני של כל אחד, של הפרט ושל הכלל. באים מחנכים מלומדים, מסתכלים בחיצוניות, מסיחים דעה גם הם מן האני, ומוסיפים תבן על המדורה, משקים את הצמאים בחומץ, מפטמים את המוחות ואת הלבבות בכל מה שהוא חוץ מהם, והאני הולך ומשתכח, וכיון שאין אני, אין הוא, וקל וחומר שאין אתה. רוח אפינו משיח ד', זהו גבורתו הדר גדלו, איננו מבחוץ לנו, רוח אפינו הוא, את ד' א-להינו ודוד מלכנו נבקש, אל ה' ואל טובו נפחד, את האני שלנו נבקש, את עצמנו נבקש ונמצא, הסר כל אלהי נכר, הסר כל זר וממזר, "וידעתם כי אני ה' אלהיכם", "המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני ה'".